Mitä seikkoja palveluiden turvaamisen kannalta olisi tärkeä ottaa huomioon?

Tarkastusvaliokunnan kuulemis- ja lausuntopyyntö

Satakunnan hyvinvointialue/ Marika Lanne

23.10.2024

Ohjauksen muutokset, suhde perustuslakiin

- Hyvinvointialuelain muutoksella 1.8.2024 valtiovarainministeriölle on annettu toiminnan yleiseen ohjaukseen ja talouteen liittyvä ohjaustehtävä (aikaisemmin seurantatehtävä) ja lisäksi tuotu hyvinvointialueille asetettavien valtakunnallisten tavoitteiden esittely valtioneuvostossa,
  - kaventaa hyvinvointialueiden perustuslaillista itsehallintoa entisestään,
  - järjestämistapaa koskevien rajoitusten ja rahoitusmallin vuoksi itsehallinto on jäänyt ohueksi (PeVL 26/2017).

Valtionrahoituksen muutokset, suhde perustuslakiin

- Hyvinvointialueiden tosiasialliset edellytykset suoriutua tehtävistään (PeVL 26/2017),
  - perusoikeuksien toteuttamisvelvoite ja valtion talousarvioesitykset,
  - rahoituksen perusteet ja määräytymiskriteerit vs. puutteellinen tietopohja,
  - rahoituksen ennakoitavuus ja suhde alueen väestön palvelutarpeisiin (vrt. rahoituslaskelmien muutokset 9/2024), hyvinvointialueita mahdollisesti eriarvoistavat rahoituksen määräytymisen toimintakäytännöt,
  - esitetty rahoituslain muutos luo epävarmuutta järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien kustannusten valtionrahoituksesta,
  - rahoituslain muutos (asiakasmaksut) on interventio alueelliseen itsehallintoon ja kaventaa aluedemokratiaa.

Hyvinvointialueiden arviointimenettelystä

- Hyvinvointialuelain taloudellisten arviontimenettelykriteerien riippuvuus valtionrahoituksesta ja siihen tehtävistä muutoksista,
  - rahoituslain esitetyt muutokset avaavat valtiovarainministeriölle vaikutusmahdollisuuden siihen, milloin hyvinvointialueen arviointimenettelyn taloudelliset kriteerit täyttyisivät.

- Järjestämislain arviointimenettelykriteeristön riippuvuus valtionrahoituksesta,
  - mikäli riittävää sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuutta ei turvata asianmukaisella valtionrahoituksella, ei hyvinvointialue kykene turvaamaan järjestämisvastuullaan olevien palvelujen saatavuutta (vrt. aikatauluodotukset painopisteen siirrosta perustasolle, sähköisten palvelujen käytön edistymisestä, alijäämän kattamisvelvoitteen aikataulusta).

- Arviointimenettely peruuttaa hyvinvointialueen itsehallinnollisen aseman ja vie toimivaltaa vaaleilla valitulta valtuustolta, mutta ei mitenkään turvaa sitä, että hyvinvointialue pystyisi järjestämään alueensa väestölle riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Ristiriita järjestämistä koskevien vaatimusten ja taloudellisten realiteettien välille jäisi edelleen.

Kiitos.

Satakunnan hyvinvointialue/ Marika Lanne